EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 25.01.2005
COM(2005) 9 galīgā redakcija

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

par iespēju ieviest liellopu elektronisko identifikāciju

.

KOMISIJAS ZIŅOJUMS
PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

par iespēju ieviest liellopu elektronisko identifikāciju

(Teksts ar EEA nozīmi)

PREAMBULA

Liellopus identificē saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 17. jūlija Regulu (EK) Nr. 1760/2000, ar ko izveido liellopu identifikācijas un reģistrācijas sistēmu un paredz liellopu gaļas un liellopu gaļas produktu marķēšanu, kā arī atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 820/97. Šī sistēma ietver elementus „dubultā krotālija", „saimniecības reģistrs", „liellopu pase" un „datorizētā datu bāze".

Saskaņā ar iepriekšminēto regulu Komisijai, pamatojoties uz darbu, ko veicis Kopīgais pētniecības centrs, bija jāpārbauda iespēja izmantot elektroniskos saziņas līdzekļus dzīvnieku identifikācijai. Eiropas Parlaments un Padome, pamatojoties uz Komisijas ziņojumu, ir aicināti izskatīt iespēju ieviest elektroniskas identifikācijas sistēmu, ņemot vērā šajā jomā sasniegto progresu.

Komisija 1998. gadā uzsāka plaša mēroga pētniecības projektu par lauksaimniecības dzīvnieku elektronisku identifikāciju (IDEA). Nobeiguma ziņojums tika iesniegts 2002. gada aprīlī un nepieciešamie precizējumki tika veikti 2002. jūlijā. Šis projekts parādīja to, ka principā elektronisko identifikatoru izmantošana var sniegt ievērojamus uzlabojumus dzīvnieku identifikācijas sistēmām, kas paredz vairākus noteikums, kas skar saistošo pasākumu izpildi. Šī projekta secinājumi ļauj izstrādāt ieteikumus attiecībā uz tehniskajiem jautājumiem un secinājumus, kas skar elektroniskās identifikācijas ieviešanas pasākumu noteikumus liellopiem ES.

Šā ziņojuma mērķis ir apkopot pieredzi, kas gūta, balstoties uz IDEA projektu par elektroniskās identifikācijas izmantošanu liellopiem, un izdarīt secinājumus attiecībā uz elektroniskās identifikācijas pasākumu ieviešanas apstākļiem liellopiem Eiropas Savienībā. Tas galvenokārt koncentrējas uz IDEA projekta rezultātiem, taču tajā ir apskatīta arī pieredze darbā ar esošo sistēmu.

SATURS

1. GALVENIE ASPEKTI

1.1. Ievads

1.2. IDEA projekta pamats

1.3. EK tiesību akti par liellopu identifikāciju un reģistrāciju – īss esošās sistēmas apraksts

1.4. Esošās sistēmas uzlabošana, ņemot vērā elektronisko identifikāciju

2. ELEKTRONISKĀS IDENTIFIKĀCIJAS ATTĪSTĪBA UN IESPĒJAMĀ IEVIEŠANA – IDEA PROJEKTA GALAREZULTĀTI

2.1. Liellopu elektroniskās identifikācijas sistēmu darbība

2.2. Liellopu identifikācijas un reģistrācijas elektronisko identifikatoru priekšrocības un ierobežojumi

2.3. Papildu prasības un iespējamās darbības

3. SECINĀJUMI

1. GALVENIE ASPEKTI

1.1. Ievads

Saskaņā ar noteikumiem, kas izklāstīti 4. panta 7. punktā Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 17. jūlija Regulā (EK) Nr. 1760/2000, ar ko izveido liellopu identifikācijas un reģistrācijas sistēmu un paredz liellopu gaļas un liellopu gaļas produktu marķēšanu, kā arī atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 820/97[1], Komisijai jāpārbauda iespējas izmantot elektroniskos līdzekļus dzīvnieku identificēšanai. Šā ziņojuma mērķis ir, pamatojoties uz darbu, ko veicis Kopīgais pētniecības centrs (KPC), izskaidrot pašreizējos sasniegumus un izdarīt secinājumus par iespējām ieviest liellopu elektronisko identifikāciju Eiropas Savienībā.

1.2. IDEA projekta pamats

1998.gadā Komisija uzsāka liela mēroga izmēģinājuma projektu, ko nosauca par IDEA-projektu (**ID**entification **E**lectronic des **A**nimaux), lai izpētītu elektronisko metožu izmantošanas iespējas dzīvnieku identifikācijai (vispārīgs Lēmums K(97)4101 un seši atsevišķi Lēmumi K(98)562). Projekta mērķus sagatavoja KPC, un tie koncentrējas uz elektroniskās identifikācijas sistēmas uzticamību un priekšrocībām reālās dzīves situācijās slimību uzraudzības, subsīdiju tiesību un vairošanās pārvaldības nolūkos. Šie plašie mērķi bija par pamatu aicinājumam attiecībā uz visu dalībvalstu līdzdalību. No četrpadsmit saņemtajiem pētījuma projektiem desmit tika atbalstīti no sešu dalībvalstu (Francijas, Vācijas, Itālijas, Nīderlandes, Portugāles un Spānijas) puses.

Šā projekta ietvaros aptuveni 370000 liellopu, 500000 aitu, 29000 kazu un 15000 bifeļu tika identificēti, piemērojot vienu no zemāk minētajiem elektroniskās identifikācijas veidiem:

– elektronisko krotāliju

– atgremotāju elektronisko identificēšanas kapsulu

– injicējamu transponderu

Nobeiguma ziņojums tika iesniegts 2002. gada aprīlī un nepieciešamie precizējumi tika veikti 2002. jūlijā. Sīkāka papildu informācija par šo projektu ir pieejama tīmekļa vietnē: http://idea.jrc.it.

[1] OV L 204, 11.8.2000., 1. lpp.

1.3. EK tiesību akti par liellopu identifikāciju un reģistrāciju – īss spēkā esošās sistēmas apraksts

Padomes 1964. gada 17. marta Direktīva 64/432/EEK par dzīvnieku veselības problēmām, kas ietekmē liellopu un cūku tirdzniecību Kopienā[2] sertifikācijas nolūkos paredz visu dzīvnieku identificēšanu. Tomēr sīkākus pasākumus dzīvnieku identificēšanai vai to turēšanas izcelsmes izsekošanai nosaka dalībvalsts kompetentā iestāde.

Saskaņā ar Padomes 1990. gada 26. jūnija Direktīvu 90/425/EEK par veterinārajām un zootehniskajām pārbaudēm, kas piemērojamas Kopienā iekšējā tirdzniecībā ar noteiktiem dzīviem dzīvniekiem un produktiem, lai izveidotu iekšējo tirgu[3], dzīvniekiem ir jābūt identificējamiem saskaņā ar Kopienas noteikumiem un jābūt reģistrētiem tā, lai varētu izsekot sākotnējo vai tranzīta saimniecību, centru vai organizāciju.

Līdz ar Padomes 1992. gada 27. novembra Direktīvas 92/102/EEK par dzīvnieku identificēšanu un reģistrēšanu[4] pieņemšanu liellopi jāidentificē ar auss krotāliju, uz kuras ir kods, kas ļauj identificēt katru dzīvnieku atsevišķi, kā arī saimniecību, kurā tas bija piedzimis.

Tomēr līdzšinējā pieredze rādīja, ka Direktīvas 92/102/EEK īstenošana nav bijusi pilnībā apmierinoša un tai vajadzīgi turpmāki uzlabojumi. Tādēļ bija jāpieņem atsevišķa regula par liellopiem, lai pastiprinātu šīs direktīvas noteikumus.

Tāpēc tika pieņemta Padomes 1997. gada 21. aprīļa Regula (EK) Nr. 820/97, ar ko ievieš liellopu identifikācijas un reģistrācijas sistēmu attiecībā uz liellopu un liellopu produktu marķēšanu[5]. Saskaņā ar šo regulu liellopi jāidentificē, izmantojot ar auss krotāliju, kas ieliekama abās ausīs, un pievienojot pasi pārvietošanas laikā. Šīs prasības ir apstiprinātas arī pašreizējā Regulā (EK) Nr. 1760/2000.

Šo noteikumu pamatmērķi ir:

– dzīvnieku lokalizēšana un izsekošana veterinārajos nolūkos, kam ir būtiska nozīme infekcijas slimību kontrolē,

– vēršu izsekošana veselības aizsardzības nolūkos un

– piemaksas par liellopiem pārvaldīšana un uzraudzība kā kopējās lauksaimniecības politikas reformas daļa.

---

2 OV 121, 29.7.1964., 1977./64. lpp. Direktīvā grozījumi un precizējumi izdarīti ar Padomes Direktīvu 97/12/EK (OV L 109, 25.4.1997., 1. lpp.) un jaunākie grozījumi izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 21/2004 (OV L 5, 9.1.2004., 8. lpp.).

3 OV L 224, 18.8.1990., 29. lpp., kurā jaunāki grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2002/33/EK (OV L 315, 19.11.2002., 14. lpp.).

4 OV L 355, 5.12.1992., 32. lpp., kurā jaunāki grozījumi izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 21/2004 (OV L 5, 9.1.2004., 8. lpp.).

5 OV L 117, 7.5.1997., 1. lpp.

Liellopu identifikācijas un reģistrācijas sistēma ietver šādus elementus „dubultā auss krotālija", „saimniecības reģistrs", „liellopu pase" un „datorizēta datu bāze".

Auss krotālijas. Spēkā esošās prasības ir izklāstītas Komisijas 2004. gada 29. aprīļa Regulā (EK) Nr. 911/2004, ar ko īsteno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1726/2000 attiecībā uz krotālijām, pasēm un saimniecību reģistriem[6]. Auss krotālijas satur vismaz vārdu, tās kompetentās iestādes vai dalībvalstu centrālās kompetentās iestādes kodu vai logo, kas ir ievietojusi auss krotālijas, divu burtu valsts numurs un numerācijas numurs, kas nav garāks par 12 cipariem. Papildus svītru kodu var piešķirt dalībvalstu centrālā kompetentā iestāde. Tālāka auss krotāliju aizvietošana tās nozaudēšanas gadījumā var saturēt atzīmi ar nozaudētās auss krotālijas numura versiju, kas iestrādāta ar romiešu cipariem.

Mājlopu pases. Sīki noteikumi pases modelim ir noteikti Komisijas Regulā (EK) Nr. 911/2004. Pases tiek izdotas katram liellopam 14 dienu laikā pēc atzīmes par tā piedzimšanu, vai, gadījumā, ja dzīvnieks ir importēts no trešajām valstīm, 14 dienu laikā pēc atzīmes veikšanas par tā re-identificēšanu saistītajā dalībvalstī. Pasi var izdot dzīvniekiem, kas ievesti no citām dalībvalstīm saskaņā ar tādiem pašiem noteikumiem. Šādos gadījumos pase, kas pavada dzīvnieku tā atbraukšanas laikā, tiek atdota kompetentajai iestādei, kas savukārt to atgriež izdevējai dalībvalstij.

Kad liellopi tiek pārvietoti, to pasēm ir jābūt pievienotām. Neievērojot šo nosacījumu dalībvalsts var noteikt, ka dzīvniekus bez pases pievienošanas drīkst pārvietot tās teritorijā, ja pase ir izsniegta dalībvalstī, kuras datorizēto datu bāze Komisija uzskata par pilnībā gatavu ekspluatācijai. Dzīvnieka miršanas gadījumā, turētājs atgriež pasi kompetentajai iestādei. Ja dzīvnieks tiek sūtīts uz lopkautuvi, pase ir jāatgriež atbildīgajai pilnvarotajai personai. Ja dzīvnieki tiek eksportēti uz trešajām valstīm, pēdējais turētājs nodod pasi kompetentajai iestādei vietā, uz kuru dzīvnieks tiek eksportēts.

Pasē ietilpst informācija par dzīvnieku (identifikācijas kods, dzimšanas dati, dzimums, suga vai apspalvojuma krāsa, mātes identifikācijas kods vai, gadījumā, ja dzīvnieks tiek importēts no trešajām valstīm, identifikācijas numurs, kas izsniegts atbilstoši izcelsmes identifikācijas numuram), tās saimniecības identifikācijas numurs, kurā dzīvnieks ir piedzimis, un visu to saimniecību identifikācijas numuri, pie kuriem dzīvnieks tika turēts, kā arī saimniecības maiņas datumi. Turklāt pasē ir atrodami turētāja(-u) paraksti, un izdevējas kompetentās iestādes identifikācijas numurs (Transportētāji, kuru vienīgais pienākuma ir dzīvnieku pārvietošana, netiek uzskatīti par turētājiem un tādēļ viņu paraksti nav nepieciešami).

[6] OV L 163, 30.4.2004., 65. lpp.

Saimniecību reģistrs. Sīki noteikumi par reģistra saturu ir atrunāti Komisijas Regulā (EK) Nr. 911/2004. Reģistrs satur jaunāko informāciju par katru dzīvnieku (identifikācijas numuru, dzimšanas datus, dzimumu, sugu vai apspalvojuma krāsu), dzīvnieka miršanas datumu saimniecībā, aizvešanas gadījumā galamērķa saimniecības identifikācijas numuru un aizvešanas datumu, bet atvešanas gadījumā – nosūtīšanas saimniecības identifikācijas numuru un atvešanas datumu. Turklāt kompetento iestāžu pārbaudēm reģistrā ir jābūt skaidri identificētām.

Datorizētajām nacionālajām datu bāzēm ir būtiska nozīme atbilstošas dzīvnieku pārvietošanas un subsīdiju piešķiršanas saglabāšanas kontrolē. Datubāzei ir jāsatur informācija par katru liellopu (identifikācijas kodu, dzimšanas datus, dzimumu, sugu vai apspalvojuma krāsu, mātes identifikācijas kodu, vai, gadījumā, ja dzīvnieks tiek importēts no trešajām valstīm, identifikācijas numuru, kas izsniegts atbilstoši izcelsmes identifikācijas numuram un miršanas vai nokaušanas datumu). Turklāt, datu bāzei ir jāsatur informācija par katru turētāju (identifikācijas numuru un turētāja vārdu un adresi). Datu bāzei jebkurā laikā ir jābūt spējīgai piešķirt identifikācijas numuru sarakstu visiem dzīvniekiem, kas patreiz atrodas īpašumā, un turētāju nomaiņu sarakstu katram liellopam, sākot no turētāja, pie kura tas piedzimis, vai importējošā turētāja.

Kontrole, ko veic nacionālās iestādes

Saskaņā ar Komisijas 2003.gada 23.jūnija Regulu (EK) Nr. 1082/2003, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus Padomes Regulas (EK) Nr. 1760/2000 īstenošanai attiecībā minimālo līmeni pārbaudēm, kas jāveic saskaņā ar liellopu identifikācijas un reģistrācijas sistēmu[7], dalībvalstīm ir jāapseko vismaz 10% no to saimniecībām. Ar atkāpju palīdzību, ja dalībvalstī jau ir datu bāze, kuru Komisija uzskata par pilnībā gatavu izmantošanai un kura veicina efektīvas kontrolpārbaudes iespējas, var tikt sasniegta arī 5% robeža. Pārbaužu rezultāti jāpaziņo Komisijai ikgadēja ziņojuma veidā.

Sankcijas

Komisijas 1998. gada 27. februāra Regulā (EK) Nr. 494/98, ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus, lai īstenotu Padomes Regulu (EK) Nr. 820/97[8], ir izklāstīta minimālo administratīvo sankciju piemērošana liellopu identifikācijas un reģistrācijas sistēmas ietvaros dalībvalstīs. Tādēļ kompetentajām iestādēm ir tiesības un pienākums sankcionēt identifikācijas un reģistrācijas pārkāpumus.

---

7 OV L 156, 25.6.2003., 9. lpp., kurā grozījumi izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 499/2004 (OV L 80, 18.3.2004., 24. lpp.).

8 OV L 60, 28.2.1998., 78. lpp.

Kontroles, ko veic Kopienas dienesti

Komisijas dienesti, lai izvērtētu oficiālās kontroles darbību attiecībā uz liellopu un liellopu produktu izsekošanas spēju, pildīja virkni uzdevumu. Tika izvērtēta visa ķēde no saimniecības līdz izlaišanai mazumtirdzniecībai, liellopu identificēšanu reģistrēšanu un pārvietošanu ieskaitot. Tālāk, lai izvērtētu dažu EK pasākumu ieviešanu, kas mērķēti uz dažu slimību izskaušanu, kontroli un novēršanu, uzdevumu veikšanā dienesti koncentrējās uz izsekošanas spējas aspektu.

Vispārējais secinājums, kas balstīts uz uzdevumu galarezultātiem, bija tāds, ka dalībvalstīm, pārsvarā, ir saimniecību reģistrācijas sistēmas un, kamēr operatīvās nepilnības ir plaši izplātītas, dzīvnieku identifikācijas un reģistrācijas principi ir saprotami un plaši pielietoti. Tomēr, daudzās dalībvalstīs nacionālo liellopu datu bāžu ekspluatācija ir neadekvāta, lielākoties tāpēc, ka datu ievade par dzimšanu, miršanu un pārvietošanu tiek novēlota. Tas nozīmēja, ka dzīvnieki, vai nu tika nepareizi uzskaitīti, vai vispār izzuda no oficiālā reģistra uz ilgu laika periodu. Turklāt, kļūdas vai nepilnības no kompetento iestāžu puses netika automātiski atrastas, un/vai tika turpinātas.

Galvenie trūkumi, kas tika atklāti attiecībā uz liellopu identificēšanu un reģistrēšanu, bija nepareiza identificēšana, neatjaunoti turētāju reģistri un kļūdas ziņojumos nacionālajām datu bāzēm.

Tālāk Komisijas dienesti, vairākos dalībvalstu reģionos dzīvnieku prēmiju kontu pārskatīšanas (EAGGF-Garantijas) ietvaros, veica auditus. Šie auditi arī centrējās uz liellopu identifikāciju un reģistrāciju. Biežāk izplatītākie vājie punkti, kas tika atklāti šajā sfērā, galvenokārt, bija saistīti ar to, ka datu bāzes netiek atjaunotas un kontroles pasākumi ir nenozīmīgi.

1.4. Esošās sistēmas uzlabošana, ņemot vērā elektronisko identifikāciju

Galvenie esošās sistēmas trūkumi, kas tika atklāti ikgadējos ziņojumos par liellopu identifikācijas un reģistrācijas kontroli dalībvalstīs un pārbaužu laikā, ko veica Komisijas dienesti (skat. apakšnodaļu 1.3), ir uzskaitīti zemāk, un tiek apspriestas iespējas uzlabot elektroniskās identifikācijas situāciju.

– *Nepareiza dzīvnieku identifikācija*

  Nepareiza dzīvnieku identificēšana (piemēram, ar vienu, vai bez auss birkām) ir visnotaļ viena no lielākajām problēmām, kas tika ievērota pārbaužu laikā saimniecībās. Šādos gadījumos elektroniskā identifikatora izmantošana klasiskās krotālijas vietā var neuzlabos situāciju, jo arī šie identifikatori ir jāpiemēro pareizi.

  Pazaudētās krotālijas ir nākamā problēma. Pat, ja klasiskās krotālijas kvalitāte pastāvīgi tiek uzlabota, krotālijas joprojām var izkrist vai arī tās var izņemt. Tomēr, šis nozaudēšanas vai krāpšanas darbību risks ir samazināts izmantojot elektroniskos tipa bolus injekciju vai injicējamos retranslatorus identifikatorus. Šos marķieru tipus var noņemt tikai izmantojot ķirurģiskas metodes.

– *Turētāju reģistrs netiek atjaunots*

Turētāju reģistri, kas netiek atbilstoši uzturēti, ir būtiska problēmu sfēra. Elektronisko identifikatoru izmantošana varētu uzlabot šo situāciju, it īpaši, ja turētāju reģistrs tiek veikts datorizētā veidā, kas tiek piemērots aizvien lielākam saimniecību procentam. Automātiska nolasīšana un iespēja automātiski ieiet turētāju reģistrā, var samazināt ar roku veicamo dokumentēšanas darbu saimniecībās, un tādējādi samazināt nesakritību šos veidus.

– *Novēloti ziņojumi centrālajām datu bāzēm novēlošanās /to trūkums*

Kļūdas (kavējums, trūkums vai nepareiza informācija) dzimšanas, miršanas vai pārvietošanas ziņojumos ir biežāk izplatītais esošās sistēmas trūkums. Nepatiesu ziņu sniegšanas gadījumā, centrālajā datu bāzē tiks iesniegtas nepatiesas ziņas vai ziņojums tiks noraidīts. Abos gadījumos ziņojumi, kas vēlāk ievadīti centrālajā datu bāzē neatbilst patiesajam dzīvnieku statusam. Elektroniskās identifikācijas izmantošana var atvieglot ziņojumus ievadi centrālajā datu bāzē, it īpaši turētājiem ar datorizētu turētāju reģistru. Elektroniskās identifikācijas ieviešana var būt īpaši izdevīga tirgotājiem un tirgos, jo automātikās sistēma radīs augstāku ziņojuma precizitāti par liellopu pārvietošanu.

Secinājumi

Elektroniskā identificēšana var veicināt esošās liellopu identifikācijas sistēmas uzlabošanos. Piemēram, elektroniskā identifikācija ļauj nolasīt ātrāk un sniedz augstāku nolasīšanas precizitāti, nekā izmantojot klasiskās krotālijas. Ir iespējama arī dinamiskā nolasīšana un tieša piekļuve datu bāzei (iespējamo kļūdu novēršana, kas radušās neprecīzas manuālas piekļuves datu bāzei rezultātā). Tas, it īpaši, var atvieglot ziņošanas par dzīvnieku pārvietošanu procedūras veikšanu datu bāzē. Tomēr, ieguldījums elektroniskajā identifikācijā, lai uzlabotu dzīvnieku identifikāciju un izsekošanas spēju, nevar tikt novērtēta par augstu, jo esošajās sistēmās ir grūti piemērot. Pilnīga visu dzīvnieku marķēšana un efektīva datu pārvalde ir priekšnoteikumi jebkura veida identifikācijas sistēmai, neatkarīgi no tā, vai tiek izmantoti elektroniskie identifikatori vai klasiskās krotālijas.

Ir jāatzīmē, ka pieaugošais informācijas par dzīvniekiem daudzums centrālajā datu bāzē nodrošina to, ka ierakstu uzticamība turpina uzlaboties pamatojoties uz informācijas dubult-pārbaužu paplašināšanos. Iespēja apstiprināt ierakstus un dubult-pārbaudes tos ar sistēmas sniegto līdzekļu palīdzību nozīmē to, ka kļūdas arvien biežāk tiek pamanītas automātiski. Tas ir notiekošs process, kas tālāk samazina šīs nepilnības, un tas lielā mērā ir atkarīgs no kompetento iestāžu spējas izdarīt nepieciešanos tālākos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka tiek ievadīti un uzglabāti centrālajā datu bāzē tikai ticami dati. Tomēr, galvenais uzsvars liellopu izsekošanas sistēmas uzlabošanā paliek centrālās datu bāzes funkcionēšana. Atbilstošas informācijas sniegšana un visu iesaistīto personu apmācīšana ir svarīgs elements, kas nodrošina to, ka datu bāzes vadības principi tiek stingri uzraudzīti, lai uzlabotu liellopu identifikāciju un izsekošanu.

2. ELEKTRONISKĀS IDENTIFIKĀCIJAS ATTĪSTĪBA UN IESPĒJAMĀ IEVIEŠANA – IDEA PROJEKTA GALAZEZULTĀTU PĀRSKATS (SĪKĀKA INFORMĀCIJA PIEEJAMA TĪMEKĻA VIETNĒ : http:/idea.jrc.it)

2.1. Liellopu elektroniskās identifikācijas sistēmu darbība

Elektroniskā identifikācija principā ir (dzīvnieku) identifikācija, kurā tiek izmantota radio frekvence. Divi elementi ir identifikators un nolasītājs. Identifikators satur pasīvu transponderu (mikroshēmu bez enerģijas avota tajā), kas pārraida tajā saglabātu informāciju (identifikācijas kodu), kuru nolasītājs (pārraidītājs-uztvērējs) aktivizē noteiktā frekvencē.

IDEA projektā liellopu un bifeļu elektroniskā identificēšana tika pētīta izmantojot elektroniskas krotālijas, atgremotāju elektroniskās identificēšanas kapsulas vai injicējamus transponderus.

2.1.1. Identifikatora izmantošana, nolasīšana un atgūšana

2.1.1.1. Identifikatora piešķiršana

IDEA projekts parādīja, ka elektroniskā identifikatora izmantošana nerada nekādas grūtības, kad dzīvnieki ir labi izolēti. Svarīga ir apmācība, galvenokārt attiecībā uz atgremotāju elektronisko identificēšanas kapsulu un injicējamu transponderu izmantošanu.

Pastāv noteikti minimālā vecuma ierobežojumi attiecībā uz to, kad liellopam var ievadīt bolusu. Bolus tiek iestrādāts barības vadā un šī priekškuņģa daļa veidojas pirmajos teļa dzīvības pirmajos mēnešos. Bolus injekcijas saglabāšanai ir svarīga priekškuņģa nobriešana; vispār, jo vēlāk dzīvniekam tiek piešķirta bolus injekcija, jo lielāks ir tā saglabāšanas koeficients, turklāt priekškuņģa attīstību ietekmē arī barošanas režīms, un tādēļ pastāv bolus injekciju piešķiršana jaunajiem dzīvniekiem. Tālāki pētījumi ir nepieciešami, lai iegūtu daudz precīzāku informāciju par iespējām piešķirt bolus injekcijas jauniem dzīvniekiem.

2.1.1.2. Nolasīšana

IDEA projekts parādīja, ka nolasīšanas kļūdu procentuālais daudzums bolus injekcijām liellopiem un bifeļiem ir konstants lielums un tas ir mazāks par 0,35%. Tomēr bolus injekcijas nolasīšanas efektivitāte tiek ietekmēta, ja tie tiek piešķirti dzīvniekiem, kuri kā aizsargājošo līdzekli pret metāliskiem priekšmetiem, kas radušies tos ieēdot, nēsā magnētu

Procentuālais nolasīšanas kļūdu daudzums, kas novērots elektroniskajām auss birkām, ir 0,63%, bet šim skaitlim ir tendence pieaugt vienu mēnesi pēc dzīvnieka marķēšanas, un tas var pieaugt līdz pat 2,3% pēc 14 mēnešiem. Procentuālais nolasīšanas kļūdu daudzums, kas novērots injicējamajiem retranslatoriem, ir 0,7%; tas pieaug līdz 1% vienu mēnesi pēc marķēšanas un atkal samazinās pēc šī laika perioda paiešanas līdz 0,3%.

Par dažiem dinamiskās nolasīšanas sistēmas izmantošanas trūkumiem tika ziņots no lopkautuvēm. Īpaši apstākļi lopkautuvēs (liels daudzums metāla, traucējumi, kas radušies dažādu ierīču izmantošanas rezultātā) acīmredzami ietekmē stacionāro nolasītāju darbību.

2.1.1.3. Atgūšanas rezultāti

Vairāku iemeslu dēļ pastāv būtiska vajadzība atgūt elektroniskos identifikatorus. Pirmkārt, elektroniskie identifikatori ir īpaša tipa lūžņi (elektroniskie lūžņi, piesārņo ar organisko materiālu), kas nedrīkst nokļūt barības ķēdes, kā arī no vides. Otrkārt, katra elektroniskā identifikatora atgūšana ir nepieciešama, lai izvairītos no jebkāda veida tā krāpnieciskas izmantošanas.

Elektronisko auss birku un bolus injekciju atgūšanas rezultāti rāda, ka tos atgūt lopkautuvēs nesagādā nekādas grūtības, kā arī veiksmīgai nolasīšanai.

Pilnīgi atšķirīga situācija ir vērojama izmantojot injicējamos retranslatorus. Tikai ap 80% tika atgūti un tikai 52% no tiem pēc atgūšanas varēja veiksmīgi nolasīt. Retranslatora atgūšanas process acīmredzot ietekmē tā nolasīšanas iespējas.

2.1.2. Identifikatoru un nolasītāju tehniskais raksturojums

Ieteicams identifikatorus un nolasītājus pakļaut ISO- standartiem. ISO 11784 ir attiecināms uz dzīvnieku elektroniskās identifikācijas retranslatoru koda struktūru un ISO 11785 ir attiecināms uz saziņu starp retranslatoru un nolasītāju tehniskajiem aspektiem (nolasītāja spēja nolasīt gan HDX, gan FDX-B retranslatora veidus[9]).

Sakarā ar mikroelektronikas jomas attīstību nolasītāju un identifikatoru efektivitāte, iespējams, turpinās uzlaboties. Turklāt iespējams, ka transpondera izmērs turpinās samazināties, kamēr nolasīšanas attālumi starp transponderiem un nolasītājiem, iespējams, palielināsies. IDEA projekta ietvaros stacionāro nolasītāju nolasīšanas attālums sasniedza 80 cm. Pārnēsājamu nolasītāju gadījumā, nepieciešamais nolasīšanas attālums (lai iegūtu sertifikātu nolasītāja/translatora kombinēšanai) bija 22 cm no krotālijas, bolus injekcijas un injicējamā retranslatora. Visas elektroniskā identifikatora sistēmas dinamiskos apstākļos parādīja augstas nolasīšanas spējas (>97%).

2.2. Liellopu identifikācijas un reģistrācijas elektronisko identifikatoru priekšrocības un ierobežojumi

Salīdzinājumā ar klasiskajām auss birkām, elektroniskajiem identifikatoriem ir kopīgas automātiskās nolasīšanas priekšrocības un augstāka nolasīšanas precizitāte, nekā vizuālā klasiskās krotālijas nolasīšana, un iespēja automātiski ievadīt nolasītos datus elektroniskai apstrādei.

Turklāt, starp elektronisko identifikatoru veidiem pastāv dažādas atšķirības.

2.2.1. Elektroniskā auss birka

Priekšrocības

Dzīvnieku var marķēt pirmajā tā dzīvības nedēļā. Lai piešķirtu krotāliju, ir nepieciešanas minimāla īpašā apmācība. No attāluma ir iespējams pārbaudīt, vai dzīvnieks ir vai nav identificēts.

---

[9] **HDX (Pusdupleksais):** Informācija tiek pārraidīta atpakaļ ar retrasnslatora palīdzību pēc tā aktivizēšanas ar nolasītāju. HDX retranslators tiek uzlādēts ar enerģiju tā aktivizēšanas laikā, un aktivizēšanas signāla pārtraukšanas laikā, lai pārraidītu tā signālu. HDX retranslators atbild starp 1ms un 2ms pēc 3dB aktivizācijas signāla samazināšanas un izmanto FSK modulāciju (124,2±2) kHz frekvencē, lai pārraidītu bināru 1 (134,2±1.5) kHz frekvencē, lai pārraidītu bināru 0. Šifrētais signāls ir NRZ. **FDX (Pilndupleksais):** Informācija tiek pārraidīta atpakaļ ar tajā iemontētā retranslatora palīdzību, to aktivizē raidītājs. FDX retranslators, kas saņem aktivizācijas lauku, pārraidīs tā kodu aktivizācijas perioda laikā. FDX retranslators izmanto modificētu DBP (diferenciālo bi-fāzes šifrēšanu), kas iekodēts apakš-nesējā, kas ir vērienīgi modulēts. Retranslators sūta tā ziņas atpakaļ, izmantojot frekvenču joslas no 129 līdz 133,2 kHz un no 135,2 līdz 139,4 kHz.

Trūkumi

Tādā pašā veidā, kā tas ir klasiskajai krotālijai, arī elektroniskā krotālija nav pilnībā pasargāta no tās nozaudēšanas un iespējamajiem krāpšanās gadījumiem, jo ir uzlabojusies tehnikas attīstība.

2.2.2. Injicējams transponders

Priekšrocības

Transponderu var izmantot pirmajās dienās pēc piedzimšanas. IDEA projekts parādīja, ka tā nozaudēšana ir tieši atkarīga no retranslatora lieluma, piemēram, jo garāks ir retranslators, jo augstāka jaunajiem dzīvniekiem ir tā nozaudēšanas iespēja pirmajos tā dzīves mēnešos pēc marķēšanas. Retranslatoru var izņemt tikai ar ķirurģiskām metodēm, un to, spriežot pēc dzīvnieka vidējās vērtības, ne vienmēr ir vērts veikt.

Trūkumi

Identifikators nav redzams no ārpuses. Bez nolasītāja nav iespējams pārbaudīt, vai dzīvniekam ir piešķirts kāds elektroniskais identifikators. Transpondera atgriešanas koeficients ir zems, salīdzinājumā ar citiem identifikatoriem. Tādēļ risks, ka identifikators ieiet barības ķēdē, ir lielāks. Tikai puse no atgūtajiem identifikatoriem pēc izņemšanas ir nolasāma, kas apgrūtina dubult-pārbaudi un dokumentēšanu. Visbeidzot, retranslatora injicēšanas veikšanai ir nepieciešama zināma apmācība.

2.2.3. Atgremotāju elekotrniskās identificēšanas kapsula

Priekšrocības

Ja minētā kapsula ir piemērota pareizi, to pazaudēt praktiski nav iespējams. Izņemt to no dzīva dzīvnieka ir ļoti sarežģīti un tam vajadzīgas ķirurģiskas metodes. Atgriešanas koeficients no dzīvniekiem lopkautuvēs ir gandrīz 100%.

Trūkumi

Pastāv daži ierobežojumi bolus injekcijas piemērošanai ļoti jauniem dzīvniekiem līdz to priekškuņģis ir sasniedzis noteiktu nobrieduma pakāpi, it īpaši barības vads. Tas ir atkarīgs ne tikai no dzīvnieka vecuma, bet arī no tā barošanas režīma. Identifikators nav redzams no ārpuses. Bez nolasītāja nav iespējams pārbaudīt, vai dzīvniekam ir piešķirts elektroniskais identifikators. Magnētiskās ierīces, kas paredzēta aizsardzībai pret metāliskiem priekšmetiem, klātbūtne var ietekmēt bolus injekcijas nolasīšanas efektivitāti.

2.3. Tālākās prasības un iespējamās darbības

IDEA projekta rezultāti rāda, ka mājlopu elektroniskā identifikācija patreizējos šīs sfēras attīstības apstākļos ir iespējama. Sakarā ar augstu nolasīšanas pakāpi un iespējām tieši ievadīt nolasīto informāciju elektroniskajās datu nesēju sistēmās, elektroniskā identifikācija var veicināt augstu turētāju reģistra datu precizitāti un pastāvīgu ziņu atjaunošanu par pārvietošanas, utt. Tomēr, visā Kopienā apstiprinātas identifikācijas sistēmas ieviešana ietver tehniskā raksturojumu vērā ņemšanu, datu pārvaldes stratēģiju, organizatoriskos aspektus un likumdošanas prasības. Tāpat ir jāņem vērā arī tas, ka elektroniskās identifikācijas ieviešana izrādīsies noderīga arī citiem nolūkiem, ne tikai sanitārās apdrošināšanas kontrolēm (piemēram, automātiskās barošanas sistēmas, ganāmpulka vadīšana, ganāmpulka turēšana, piena iegrāmatošana). Daudz praktiskāka un lētāka varētu būt elektronisko identifikatoru izmantošana, nosakot, ka ir sasniegti un nodibināti kopējie/daudznozaru tehniskie standarti.

3. SECINĀJUMI

Elektroniskās identifikācijas ieviešanā, lai uzlabotu esošās liellopu identifikācijas sistēmu, ir jāņem vērā tās tehniskās iespējas un jaudas. Tika parādīts, ka tehnoloģija tika attīstīta līdz pakāpei, kad tā var tikt pielietota. Elektroniskā identifikācija noteiktos veidos var uzlabot esošo identifikācijas un reģistrācijas sistēmu. Tā, piemēram, var sekmēt lielāku turētāju reģistra precizitāti, ļaut tūlītēju datu ievadi centrālajā datu bāzē un nodrošināt, ka ieraksti tiek pastāvīgi uzturēti un atjaunoti, parādīja, ka patreizējā identifikācijas un reģistrācijas sistēma, kas balstīta uz klasiskajām auss birkām, ir labi nodibināta. Citādāk labumi, ko sniedz elektroniskā identifikācija, netiktu sasniegti.

Lai izlemtu par iespēju ieviest elektroniskās identifikācijas sistēmas visā Kopienā, būtu jāapskata šādi galvenie liellopu identifikācijas un reģistrācijas priekšnoteikumi:

– Ir jāizveido organizatoriskās struktūras un datu vadības sistēmas.

– Dzīvnieki katru reizi būtu jāidentificē, izmantojot (vismaz) divus identifikatorus, kur vienam ir jābūt vizuāli redzamai krotālijai, bet otram jābūt elektroniskam identifikatoram.

– Saskaņā ar esošajām zināšanām prasība pēc marķēšanas laikposmā, kas nepārsniedz 20 dienas pēc dzimšanas, ierobežo bolusa injekcijas izmantošanu, jo tā izmantošanai ir vajadzīga jaunlopa priekškuņģa nobriešana.

– Katrs identifikatora veids jātur ārpus barošanas ķēdes, kas ierobežotu injicējama transpondera izmantošanu, jo tam ir samazināta atgūšanas pakāpe.

– Papildus elektroniskā identifikatora izmaksas jāapsver saistībā ar tās paaugstinātu precizitāti.

Saskaņā ar iepriekšminēto izmantojamās darbības var apkopot šādi:

1. Elektroniskās identifikācijas sistēmas ieviešana ir **obligāta** visās dalībvalstīs

   Tiktu ieviestas elektroniskās identifikācijas priekšrocības, bet dažādu dalībvalstu vajadzības un noteikumi, netiktu ņemti vērā. Var strīdēties par to, vai dalībvalstis, kurās esošo sistēmu izveide vēl notiek, gūs labumu no papildus izmaiņām identifikācijas procedūrā.

2. Elektroniskās identifikācijas sistēmas ieviešana nav obligāta, ja dalībvalstis var atļaut otrās krotālijas aizstāšanu ar elektronisko identifikatoru, ņemot vērā obligātas sistēmas ieviešanu dalībvalstīs nākotnē.

   Kopējiem tehniskajiem standartiem jābūt saderīgiem starp dažādām dalībvalstīm.

3. **Status quo** saglabāšana (divas krotālijas, līdztekus var izmantot arī elektronisko identifikatoru)

   Saskaņā ar šo iespēju līdztekus klasiskajām krotālijām var izmantot arī elektronisko identifikāciju. Tomēr elektroniskais identifikators nebūs daļa no oficiālās identifikācijas sistēmas. Esošā sistēma ir jāuzlabo, pastiprinot kontroles pasākumus un jau esošās sankcijas.

Ievērojot virzību, kas jau pieņemta attiecībā uz nostiprināto aitu un kazu identifikācijas un reģistrācijas sistēmu, kā noteikts Regulā (EK) Nr. 21/2004[10], ir ļoti vēlams uz liellopu elektronisko identifikāciju pārvietot arī virsstundas, ņemot vērā vajadzību izstrādāt īstenošanas pasākumus, kādi vajadzīgi pienācīgai elektroniskās identifikācijas sistēmas ieviešanai visā Kopienā. Tāpēc ieteicamā darbība attiecībā uz liellopiem ir 2. iespēja, jo tā piedāvā labumus visām esošajām un turpmākajām dalībvalstīm neatkarīgi no to spējas ieviest modernizētu identifikācijas sistēmu. Elektroniskā identifikācija ir jākontrolē, par pamatu izmantojot dalībvalstu ziņojumus Komisijai. Nacionālās liellopu datu bāzes efektīva darbība ir svarīgs elements tam, lai sekmīgi tiktu ieviesta lielopu elektoroniskās identificēšanas sistēma. Lēmumā par obligāto elektroniskās identifikācijas ieviešanu jāievēro to dalībvalstu iegūtā praktiskā pieredze, kuras izvēlas ieviest šo sistēmu neobligātā kārtā uz laikposmu, kas nepārsniedz trīs gadus.

[10] OV L 5, 9.1.2004., 8. lpp.

Lai elektroniskās identifikācijas izmantošana būtu funkcionāla, tai ir jābūt savstarpēji savietojamai ar nacionālajām procedūrām un tai, tādējādi, ir jābūt harmonizētai Kopienas līmenī. Sākotnēji tas vispirms būtu attiecināms uz elektroniskās identifikācijas tehniskajiem standartiem un nolasīšanas sistēmām. Informācija par dzīvnieku elektronisko identifikāciju ir jāglabā nacionālajā liellopu datu bāzē, saimniecību reģistrā un liellopu pasē. Kā priekšnosacījums tiesību aktu priekšlikumiem Komisijas Kopīgajam pētniecības centram jāsniedz sīkākas tehniskās vadlīnijas, definīcijas un procedūras identifikatoru un reģistratoru tehniskā raksturojuma jomā; testa procedūras, kritēriju apstiprinājuma un sertifikācijas modeļus apstiprinātām testa laboratorijām; apgāde ar atbilstošiem identifikatoriem un nolasītājiem; identifikatoru pieteikumiem, to nolasīšanu un atgūšanu, identifikatoru kodēšanu; kopējo krājumu, datu vārdnīcu un saziņas standartus.